

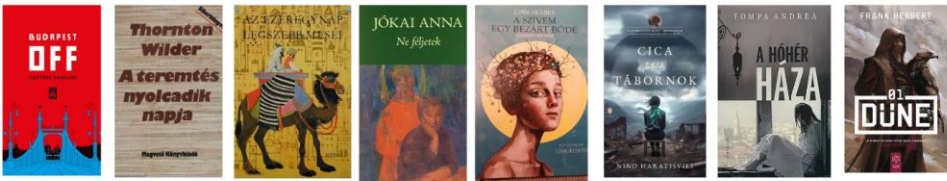
Peternainé Juhász Zsuzsa: Könyvekre hangolva

20. tanévéhez érkezett az Olvass többet! Ebből az alkalomból a Debreceni Ady Endre Gimnáziumban két olvasásnépszerűsítő, felolvasó alkalom is lesz. Nevezhetnénk olvasási kihívásnak is, avagy tematikus könyvajánlónak, amikor vállalkozó szellemű tanárok és diákok is írhatnak, beszélhetnek kedvenc könyvükről, ajánlhatnak olvasmányokat.

Weboldalon is közzé tesszük az adysok ajánló gondolatait: <https://sites.google.com/adygimi.com/knyvajnl/f%C5%91oldal?authuser=0>, virtuális és élő "könyvtérben" is zajlik a program Erdei Erika matematika és informatika szakos kolléganőmnek köszönhetően.

Ez adta az ötletet, hogy a kovásznai konferencián a délelőtti előadások után a közönség hallhassa azt is, miket olvasnak az előadók: az iskolaigazgató, az egyetemi és középiskolai tanár, a tanító, az iskolai könyvtáros, a szerkesztő-műsorvezető.

A „FELolvaSHOW” meghitt és inspiráló záróeseménye volt a 7. Olvass többet! határtalanul-magyarul konferenciának.. A „Könyvekre hangolva” mottó jegyében az előadók most olvasóként léptek a mikrofon mögé, hogy megosszák a hallgatósággal azokat a műveket, gondolatokat és idézeteket, amelyek közel állnak hozzájuk.

ÁCS ZSUZSANNA	BECSEK ÉVA	DR. GYÉRESI JÚLIA	HATOS MELINDA	KOVÁCS ENIKŐ	TÁNCZOS SZENDE	TAPODI ZSUZSA	VARGA EMESE
---------------	------------	-------------------	---------------	--------------	----------------	---------------	-------------

OLVASS TÖBBET! HATÁRTALANUL-MAGYARUL
7. KONFERENCIA / KOVÁSZNA

2025. OKTÓBER 25.
15:30 - 16:30

A felolvasások egyszerre szóltak a személyes olvasmányélményekről és az irodalom összekötő erejéről; arról, hogy a könyvek valóban közösséggé formálnak bennünket. Az alábbi válogatás ezt a közös hangulódást idézi fel.

Becsek Éva - a kovásznai Kőrösi Csoma Sándor Líceum igazgatója

Thornton Wilder "A teremtés nyolcadik napja" című regénye egy bűnügyi keretbe foglalt, két család életét bemutató családtörténet, amely az amerikai álom kudarcát, a 20. századi ember reményeit és

azok elhalását elemzi. A történet egy gyilkosság köré épül egy amerikai bányavárosban, ahol John Ashley mérnököt vádolják meg igazgatója meggyilkolásával, de szökésben van. Az író regénye a krimi műfaján túl misztikus és filozófiai elemekkel gazdagított, és a századelői életforma, valamint a vallásos magatartásformák eszményét mutatja be. A regényt realista pontosság, remek karakterábrázolások és filozofikus elmélkedések jellemzik, melyeket olykor ironikus humor tesz könnyeddé. A cselekmény nem lineáris, időben ide-oda ugrál, feltárva a különböző szereplők és családjaik múltját és sorsát. A regény 1967-ben Íródott és 1968-ban az Amerikai Egyesült Államokban a Nemzeti könyvdíjat is elnyerte.

A felolvasott részlet:

“VI. Coaltown, Illinois 1905. karácsony

Ez egy történet. De történet csak egy van. Az ember teremtetésével kezdődött, és akkor ér véget, mikor az utolsó emberi öntudat is kialudt. Minden más kezdet és vég önkényes vagy egyezményes elhatározás, véglegesnek álcázott szükségmegoldás, mely kicsiben méri ki a megnyugvást vagy a kétségbeesést. A történetíró nehézkes ollója kivág néhány alakot, egy rövid időszakaszt a hatalmas szöttekből. A metszés fölött és alatt, jobbra és balra tőle az eltépett szálak tiltakoznak a jogtalanság, a turpisság ellen.

Az idő csak látszatra folyam. Inkább hatalmas táj; ami mozog, az a mi szemünk.

Nézzünk csak körül mindenfelé, s emelkedjünk magasabbra, egyre magasabbra – és hegylány hegylány mögött tárul elbénk, síkságok, folyók sokasága.

Ez a történet is színleg elkezdődött valahol: „1902 kora nyarán John Barrington Ashley coaltowni lakost bíróság elé állították azzal a váddal, hogy megölte Breckenridge Lansinget, aki ugyancsak Coaltownban, ebben a dél-illinois bányavároskában lakott.” Az olvasó már régen tudja, milyen félrevezetőek ezek a szavak, ha kezdetnek akarjuk tekinteni őket.

Hegyvonulat hegyvonulat mögött: emitt egy idegbajra hajlamos Loire vidéki család; amott tömegmészárlás a nyugat-indiai szigeteken; egy kentuckyi vallásos szekta, mely lassan halad nyugat felé...

S mit látunk még? Egy férfi a tengerbe vész Costa Rica partjai közelében. Egy nagy orosz színészt véletlenül megölnék egy utcai tömegtüntetésben, ahol senki se törődik vele, ki hal meg, s ki marad életben. Dísztemetés Washingtonban, 1930-ban, rezesbandával és selyemcylinderes politikusokkal; az özvegy és két gyermeke mögött két középkorú nő halad a gyászmenetben, egy nagy operaénekesnő meg egy sok vihart kavarázó társadalmi reformer. (De a temetés sem igazi vége semminek, csak látszólagos.) Két öreg hölgy ebédhez ül Los Angelesben, a Rézüst-vendéglő hatvanöt centes menüjét fogyasztják. („Rendeld a borjút, Beáta. A múltkor is ízlett neked, emlékszel.” „Ne süss, Eustacia.”) És a gyerekek, gyerekek végeérhetetlen sora... A történelem egyetlen óriási szötte. Senki sem láthat át belőle arasznyinál többet. Valaha egymillió ember élt Babilonban. S ha mindezt végiggondoltuk, fordítsuk tekintetünket ismét a kicsiny középnyugati városkára, ahol egy jelentéktelen ügyben téves ítéletet hozott a bíróság.

December huszonharmadika.

A vonat késett. Beesteledett. A hópelyhek lassan szitáltak a coaltowni völgyben.

A vasútállomáson nagy tömeg gyűlt össze. Némelyek hazatérő rokonaikra vártak. Mások csak azért jöttek ki, mert megszokták, hogy az év háromezredöt napján ott fogadják az esti vonatot. De a sokaság túlnyomó része azért sereglett össze, mert az a hír járta, Roger meg Lily Ashley hazajönnek, hogy az ünnepeket anyjukkal, testvéreikkel töltsék. Se vége, se hossza nem volt az oldalba bökdösésnek, mutogatásnak. Sophia és Constance a peron legvégén álltak. A városkában hónapok óta a legképtelenebb; egymásnak ellentmondó hírek keringtek. Az egyik azt

állította, hogy Lily megszökött egy vigéccsel, aki aztán elhagyta a bűnös nagyvárosban, és Lily most bokorugró szoknyában rossz hírű mulatókban táncol és énekel (de az emberek igazán mindent elhisznek!). A másik szerint Roger bokszbajnokokkal, zsokékkal meg olaszokkal, görögökkel s más

efféle aljanéppel cimborái, és olyan témákról írogat a lapokba, amelyekre 226 rendes ember még csak gondolni sem merne. Mások ezzel szemben azt állították, hogy Lily előbb Mrs. Temple, majd Miss Scolastica Ashley néven Chicago legelőkelőbb esküvőin, temetésein énekel, és Roger fontos személyek, szervezetek előtt is nagy tekintélynek örvend. Roger nemhiába volt újságíró, ismerte a hírverés fortélyait. Lapkivágásokat küldött Miss Doubkovnak és Dr. Gilliesnek, fő-fő pártfogóinak. Rövidesen megjelenő könyve levonatait is elküldte nekik. Tudatában volt annak, hogy ő a család feje, neki kell kiköszörölnie a becsületén esett csorbát, ilyen helyzetben az ember nem sokat törődik a kötelező szerénységgel. Coaltown derék polgárai ezek után igazán nem tudták, mit higgyenek el, mit nem.

Roger elegánsan volt öltözve. Indulás előtt Lily ment vele vásárolni. Magas gallérja állat kaparászta, kabátja finom anyagból készült, cipője ragyogott; kezében újdonságként vitt, s azonkívül egy csomó tarkabarka karácsonyi papirosba pakolt csomagot. Amikor kiszállt, áthatolhatatlan, kemény kifejezést erőltetett arcára, de torka elszorult, szíve szokatlanul hevesen dobogott. Alig tudott úrrá lenni megindultságán. Lelkileg még nem készült fel a hazatérésre. Coaltown. Körülnézett a nyüzsgő sokaságban. Húgai nem ismerték meg az első pillanatban. Roger pedig nem látta meg Porkyt, aki a fák alatt állt, a peron mögött. Leküzdötte zavarát, és nyomban megkezdte jelenését. Határozott léptekkel odament az állomásfőnökhöz, letette csomagját, és kinyújtotta a kezét:

– Jó estét, Mr. Küligrew! Hogy van? Örülök, hogy látom.

– Nini, Roger! Isten hozta itthon! A húgai is kijöttek, épp az imént láttam őket.

Hegylánc hegylánc mögött, folyók, síkságok... Három és fél esztendővel azelőtt az apja ugyanitt, megbilincselve, engedélyt kért öreitől, hogy megszólíthassa Mr. Küligrew-t.

- „Volna szíves átadni a fiamnak ezt az órát, Horace ?”

– „Hogyne, Mr. Ashley, föltétlenül átadom.” Négy héttel később Sophia itt ütötte fel

limonádéstandját, és árulta a frissítőt, poharankint három centért. Mrs. Gillies itt fogadta némán a férjét, amikor hazahozta szánkóbaleset következtében elhalálozott fiuk koporsóját. Itt szállt ki egykor a vonatból a fiatal Ashley házaspár, és nézett körül boldog várakozással életük új színhelyén. Sok minden történik a vasúti peronon. Olga Sergejevna innét fog elutazni Coaltownból mindörökre, emelt fővel, jó melegen nekiöltözve a hazatérésnek. Beáta itt fog vonatra ülni, huszonnyolc esztendő után először, hogy rövid időt töltsön New Yorkban fiával és unokáival. A perontól alig néhány száz lépésnyire indul neki George Lansing a bámulatos karrierjének, amely innét ötezer mérföldnyire fog kibontakozni. (Titokban szökött el, a szénraktár udvarában felhalmozott szénrakásról ugrott fel a mozgó vonatra.) Innét indultak a fiatal katonák az első világháborúba, és ide tértek vissza. A második világháború előtt új országutakat építettek, új vasútvonalat fektettek le tizenegy mérfölddel nyugatra Coaltowntól. A régi állomás pusztult, dűledezeti, végül – egy fagyos novemberi éjszaka – leégett. Lángok martaléka lett, mint minden a történelemben.”

Dr. Tapodi Zsuzsa - a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem professzora, irodalomtörténész

Tompa Andrea, kolozsvári születésű, Magyarországon élő Márai Sándor-, Déry Tibor-, Libri- és Artisjus-díjas magyar író, színházkritikus. 5 regénye közül az első, az önéletrajzi ihletésű A hóhér háza. Történetek az aranykorból (2010) elnyerte az Erdély Magyar Irodalmáért debüt-díját, lengyel fordítása is megkapta a legjobb külföldi regény elismerést, a román nyelvű változata ebben a hónapban jelent meg.

A cím többrétű szimbólum: egyrészt egy valós, régi kolozsvári épület, de a félelem, titok jelképe is, másrészt a román kommunista pártfőtitkár és államelnök, Nicolae Ceaușescu megalomániás tervei alapján kényszermunkával épülő bukaresti Nép Háza (a mai parlament épülete) is lehet. Az alcím arra utal, hogy a kommunista propaganda dicsőséges aranykornak hirdette Románia nélkülözéstől és rabságtól sújtott '80-as évekbeli korszakát.

Bár a narráció I.szám 3. személyű, mégis a főszereplő lány fókuszához közel álló, belső monológ-szerű, áradó szöveg. A 38 fejezet mindegyike egyetlen, hömpölygő, kacskaringózó mondat. Annak a lendülete viszi előre a torlódó valóságfoszlányokat, hogy végre szabadon beszélhetnek az emberek.

A regény keretes szerkezetű: az első fejezet az 1989-es forradalom kolozsvári, december 21-i kitörésével kezdődik, az utolsó fejezet történéseinek ideje három nappal későbbi, december 24-e éjszaka, a megváltás és szabadság ígérete. A közöttük lévő fejezetekben idéződnek fel a múlt emlékei, a forradalomhoz vezető út állomásai, melyet személyes és kollektív traumák öveznek.

A történetek során egy tizenéves lány eszmélkedése, felnőtte érése követhető nyomon, de családja és ismerősei sorsán keresztül az erdélyi magyarság, tágabb körben a kommunista rendszerben élő Közép-Kelet-Európa lakosainak mindennapi életéről kapunk láttelepet. Mit ettek, milyen alapvető élelmiszer- és ruhanemű hiányzott (pl. nem csak a tej, hús, tojás vagy a kávé, a vatta is elérhetetlen volt); hogyan próbálták ezeket pótolni; nem volt fűtés, a színészek kabátban játszottak; általános volt a félelem és megfigyelés (házkatatás, az anyát behurcolták az állambiztonság székhelyére, a telefonokat lehallgatták); a gyerekeknek hosszú gyakorlás után a saját testükből kellett kirakniuk a diktátor arcát; tiltott a fogamzásgátlás stb.).

Személyes veszteség a lány apjának öngyilkossága, a magyar közösség pedig a kulturális intézmények, színházak, iskolák veszélyeztetettségét, elszorítását éli meg.

A regény mégsem lehangoló. A záró fejezet optimizmusa a szabadság eufóriáját, de az eddig meg nem tapasztalt lehetőségek bizonytalanságát is sugallja, amikor az anya azt mondja a lányainak, ezentúl mehetnek, ahova akarnak.

A felolvasott részlet: A hóhér házából a Harminc tojás című fejezetből addig, hogy Le van szarva a háromszáznolcvan év!

Tánczos Szende - a kovásznai Körösi Csoma Sándor Líceum történelemtanára

Nino Haratisvili regénye, a Cica és a tábornok különleges olvasmány, amelyben egy háború sújtotta világ és az emberi lélek legsötétebb zugai tárulnak – mégis minden sora az emberségről, a bűntudatról és a megbocsátás lehetőségéről szól. A regény központi témái közé tartozik a háború hatása az egyénre és a társadalomra, a bűntudat és a vezeklés, valamint a kultúrák közötti különbségek és hasonlóságok. A Cica és a tábornok nem hagyja, hogy feledésbe merüljön a múlt. A szerző finom részletességgel mutatja be, hogyan születik meg a gonosz a közönyből, az elszenvedett de nem orvosolt traumákból és hogyan kísért tovább egyetlen döntés vagy elhallgatott bűn évtizedeken át. A háború, a hatalom és az erkölcsi felelősség kérdései mellett a könyv a női sorsokat is érzékenyen ábrázolja: Nura, Cica és Marina története egyszerre szól elveszettségről és kitartásról, sebezhetőségről és erőről. A regény egyszerre olvasható történelmi drámaként, lélektani regényként és morális tükörként. Üzenete, hogy a Rubik-kockához hasonlóan az emberi élet is egy összekuszált kirakó, amelyet csak türelemmel, őszinteséggel és együttérzéssel lehet "kirakni". A Cica és a tábornok egy több mint húsz éven átívelő, Moszkvában, Csecsenföldön és Berlinben játszódó, feszültségteli, izgalmas történet, amelyben a szereplők sorsa sokrétűen fonódik egymásba. Történet álmokról, szerelemről, szenvedésről, bűntudatról, bűn és bűnhődésről, vezeklésről. A cselekmény három szálon indul: Csecsenföld, 1995. Nura tizenhét éves, amikor egy orosz egység abba a szorosba érkezik, ahol a családja él.

Az első csecsen háború kitörésével szertefoszlik a szűkössé vált faluból való kiszabadulás reménye.

Moszkva, 1995. A fiatal Alekszander Orlov romokban látja a jövőjét: hátrahagyva nagy szerelmét, a vállán egy katonaszákkal és az anyai elvárások terhével kell az észak-kaukázusi frontra mennie.

Berlin, 2016. Az oligarchává előlépett, „tábornoknak” nevezett Orlov Németországba költözik. De a múlt nem hagyja nyugodni: megismerkedik Cicával, a grúz származású színésznővel, aki kísértetiesen hasonlít a Csecsenföldön megismert Nurára. Ez a regény nem könnyű olvasmány, de annál

maradandóbb. Érdemes elolvasni, mert arra emlékeztet: a múltat nem feledni kell, hanem megérteni – és tanulni belőle.

A felolvasott részlet:

PROLÓGUS: NURA

1994 / Nura

Felnézett az égre. A vastag felhőtakarón szinte fájdalmasan vakító fénynyel világított át egy kör. Az volt az érzése, hogy ha elég hosszan bámulná, addig, amíg a szeme is belekáprázik, a ragyogó fehérségben izzó csontokat látna. De elfordult, mert a felhőtakaró pillanatok alatt bezárult, és a szurok sűrű ködbe borult.

Ismét megvető pillantások és pusmogás fogadta, amikor a piactérre ért. Az öregasszonyok sárga, ragacsos, gyíkszerű pillantása égette a bőrét. Nyilván azért sápitóztak, mert fedetlen fővel szaladt keresztül a falun.

A köd szélesebesen és gonoszul terítette be a szurdokot. Súlyosan és halkan kúszott be a falvakba, végtelen és hatalmas szájával elnyelt mindent és mindenkit. Egyre nehezebb volt felismerni még a legközelebb állókat is. A köd és a párás hideg egyre feszültebbé, érzékenyebbé tette az embereket, akik már amúgy is nehezen viselték a falu fagyos hangulatát. Az asszonyok lábujjhegyen tették a dolgukat, mialatt a férfiak elgondolkodva és titokzatoskodva, kis csoportokban vonultak vissza a hátsó szobákba.

Hamarosan az erre a vidékre jellemző hevelességgel fog beköszönteni a tél. A falvak lakói felkészültek a jeges, csillagfényes éjszakákra és a dermesztő hajnali szélre. De most valami más is érezhető volt a levegőben, valami szavakkal nem kifejezhető. Nura nem tudott rájönni, pontosan mi, csak azt érezte, hogy semmi jót nem ígér. De másoktól eltérően ő nem akarta, hogy ezek az aggodalmak és félelmek rátelepedjenek a lelkére, és megbénítsák. Örülni akart az első hónap, ahogy minden évben tette. Hóglyócsatát akart vívni a kis Aszmával, és korcsolyázni akart, anyja minden tiltakozása ellenére, hogy már nem való az ő korában lévő fiatal nőnek az ilyesmi. Szerette volna érezni a hó csikorgását a talpa alatt, le akarta rázni a puha hórétteget a mocsárzöld fenyők vékony ágairól, és közben nevetni, egyszerűen csak nevetni, ahogy azt mindig is tette, és ezután sem kívánja másképp.

Végül is az nem volt új, hogy az öregek összesúgtak a háta mögött, s felháborodott pillantást vetettek rá, jól ismerte ezt, nem volt számára szokatlan, és most a jeges hangulat ellenére, a levegőben lógó, szavakkal nem kifejezhető fenyegetettség ellenére sem volt hajlandó kerülő utat tenni a malomig, hogy a megrendelt lisztet elhozza. Nem fogja lehajtani a fejét, lesütni a szemét. Egy pillanatra Natalja Ivanovna szavai jutottak az eszébe, ahogy vékony hangján, kifinomult oroszságával suttogja a fülébe:

„Hogy tartod magad? Így jár egy büszke kaukázusi nő? Húzd ki magad! Egy görnyedt lány sohasem érheti el a célját! Így már jobb, mint egy Bolsoj-balerina, ez igen! Csak így tovább! Jól csinálja, hölgyem! Állandóan figyelünk kell az *oszanká*-dra!”

Nura már azt is szerette, ahogy ezt a szót kiejtette, minden egyes szótagját külön hangsúlyozva, és ugyan nem jelentett mást, mint testtartást, mégis sokkal mélyebb értelemmel bírt.

Nem volt nehéz az emlékezetébe idéznie Natalja Ivanovna hangját, hiszen ő volt az aki ezt a varázslatos kifejezést meganglejtését, mosolyát nem tudta feledni. Egyszerűen nem volt az, aki ezt a varázslatos kifejezést megalkotta, ami megkönnyítette számára az összes gátló tényező, az összes akadály leküzdését, és elviselhetőbbé tette az életét kísérő nehézségeket. Hangja olyan eleven volt, mintha csak tegnap váltak volna el egymástól, és valami azt súgta neki, hogy mindig is ezt fogja érezni. Natalja Ivanovna szavaival a fülében még szorosabban ölelte magához a büszkeségét, és emelt fővel, szálgyenes *oszanka*-val szelte át a piacteret.

„Összpontosítanod kell! A fantázia nem visel el semmiféle önkényességet és hanyagságot. Tudnod kell pontosan, mire vágysz, mit akarsz!”

A köd vastag szőrmestólaként borította be, és Nura egy pillanatra úgy érezte, ez is Natalja Ivanovna műve, az ő varázslata, hogy ezzel megvédje a kellemetlen pillantásoktól és sértő megjegyzésektől.

A szurdok elmerült a ködben, és úgy tűnt, a hegyek még a lélegzetüket is visszafojtják. Újra meg újra maga elé képzelte, hogy egy napon örökre elhagyja a falut, és ennek elkerülhetetlensége úgy belevésődött az agyába, hogy másra már nem is tudott gondolni, noha amikor a jelenetet kiszínezte magában, akkor valami össze is rándult benne. És nem az emberektől, nem, sokkal inkább a hegyek miatt, az égbolt közelsége miatt. Itt olyan volt, mintha csak ki kellene nyújtania a kezét, s máris elérné a felhőket, csak egy kézmozdulat, és már tapinthatná is az eget, de ha azt nem is, legalább belélegezhetné.

Az első és egyben ez ideig az egyetlen alkalommal, amikor városban járt – egy igazi városban, és nem a környező porfészek egyikében –, valósággal letaglózta, hogy ott sem az égbolt, sem a csillagok nem láthatók. Inkább egy díszlethez hasonlított, amit egy tehetségtelen festőnek nem sikerült jól megfestenie. Akkoriban tízéves lehetett, apja kezét fogva siettek át a széles utcákon, s érezte, amint autók húznak el mellettük. Furcsán érezte magát, idegenül és szokatlanul. Noha ez csodálatos és izgalmas élmény volt, a nyelvén valami olyan ízt érzett, amit még sohasem, s amit azóta már meg is tudott nevezni: szabadság. De talán ez az íz attól is sokkal erősebbnek tűnt, hogy egyedül volt az apjával, az anyja és az ő szabályai, tilalmai nélkül. Az apja másnak tűnt, olyan lazának és jókedvűnek, olyan gyerekesen elvarázsoltnak, mint akinek már nem nyomják a vállát tonnányi terhek. Nagyon régen volt ez... És úgy gondolni rá, mint vidám, elégedett emberre, az időközben majdhogynem elképzelhetetlenné vált.”

Dr. Gyéresi Júlia- a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem docense

Egy történet akkor jó, ha önmagadra ismersz benne!

Egy régi zsidó mondás azt tartja a mesékről: Erények dolgában meghagyják az embernek a választást. Jó legyen-e vagy rossz, jámbor-e vagy gonosz, azt nem szabják ki előre az Égben, mert a Teremtő az ember szabad akaratára bízta, amint az írva van: „Íme, eléd teszem a jót és a rosszat: válaszd a jót! És a mesék nem mondják meg kioktató jelleggel, mi mellett foglajunk

állást, csak megmutatják mindkettőt: mi pedig választhatunk. Én abban hiszek, hogy ha sok mesét hallunk már kora gyermekkorunktól a megfelelő módon átadva, a lelkünknek ismerős nyelven a bátorságról, az önzetlenségről, akkor az megkönnyíti a választást az életben. A kövér király egy filozofikus történet a létezés mulandóságáról, a félelemről és az önmagunkkal vívott harcainkról. A király, akinek hatalma és gazdagsága van, valójában a legfontosabbat, az egészségét és a boldogságát veszítette el. Testének súlya, amely a hatalom szimbóluma is, egyben a tehetetlenségét és a léthez való viszonyának diszharmóniáját is megjeleníti. Amikor a király orvosokat hív, hogy súlyos testét és szellemi terheit ledobja, végső soron az identitása, az ereje és a jólléte visszaszerzésére vágyik. A bölcs pontosan érzékeli a királyban tanyát verő félelmet, aki, holott élhetne gondtalanul is, hiszen mindene megvan, mégis szenved. Ez létezése legfőbb paradoxona. A jóslat, amely szerint csak egy hónapja maradt hátra, drámai feszültséget teremt, sokkoló, és a királyt mélyen elborzasztja, hogy az élete végességével ilyen hirtelen kénytelen szembenézni.

A bölcs azonban ravasz eszközeivel nemcsak a király félelmét használja ki, hanem megmutatja, hogy a legnagyobb ellenség, ami elől menekül, az a saját elméje által generált képekből és negatív érzelmeiből ered. A diszkomfort érzés, a cselekvésképtelenség és a félelem, mint a legfőbb gyilkosok, valóban leépítik őt. Mikor a bölcs végül felfedi, hogy a jövő ismerete csupán illúzió, hiszen naponta tehetünk sorsunk jobbra fordítása érdekében, és a valódi átalakulás lényegében a király belső világában zajlott, a történet ironikussá válik. A király egészsége és boldogsága nem egy gyógymódtól, hanem a hiszékenysége, a tehetetlensége és a félelmének legyőzésétől függött. A sokkoló katarzis képes arra, hogy felébresszen bennünket az apátiánkból, hogy merjük átvenni az irányítást a sorsunk fölött, amíg még nem késő. A mese végén a király nemcsak a bölcs éleselméjűségét és bátorságát ismeri el, hanem a saját korlátozott felfogására is rácsodálkozik, amely eddig megakadályozta abban, hogy igazán szabad és cselekvő legyen. A történet arra ösztönöz bennünket, hogy töprengjünk el létezésünk értelmén, életünk végességén, és szembesítsük önmagunkat a megalkuvásainkkal, a fölösleges játszmáinkkal. Teremtsük meg a belső békénket, aktiváljuk a belső erőforrásainkat, amely minden külső körülmény felett állhat, amennyiben őszinték vagyunk önmagunkkal, és változtatni merünk mindazon, ami bennünket lehúz, mint a királyt a súlya, és hosszú távon a kárunkra van.

A felolvasott perzsa mese: A kövér király

Volt egyszer egy király, aki olyan kövér volt, hogy a legkisebb testmozgás is elfárasztotta. Összegyűjtötte hát az ország legkiválóbb orvosait, és felszólította őket, hogy segítsenek baján.

Mindegyik doktor szerencsét próbált, de eredménytelenül. Egy napon egy bölcs érkezett a király udvarába, és így szólt: – Hallottam, hogy Felséges Uram le akar fogyni. Orvos vagyok és csillagjós. Hogyha megengedi Felséged, elvállalom a gyógyítását. De minthogy a kezelés hosszú ideig fog tartani, mindenekelőtt meg akarom tudni a csillagokból, hogy Felséged élete elég hosszú-e ahhoz, hogy kezelésem hatása érvényesülhessen.

A király engedélyt adott rá. Rá következő reggel újból jelentkezett a bölcs a királynál, és szomorú arccal így szólt: – A csillagokból azt olvasom ki, hogy már csak egy hónapja van hátra Felségednek a földi életéből. Minthogy ez az idő túlságosan rövid ahhoz, hogy kezelésemnek eredménye lehessen, Felséged engedelmével nem vállalkozom rá. De ha kételkedik szavaim igazságában, tartson fogva, és utasítsa embereit, hogy amennyiben jóslatom beteljesült, a hónap leforgása után bocsássonak szabadon.

A király lecsukatta, de közelgő halála rettenettel töltötte el, s egyre komorabb lett. Semmiben sem lelte örömét, napról napra fogyott a teste, és nőtt a félelme, aggodalma. Huszonnyolc nap

leforgása után a csillagjósért küldött.

- Már csak két napom van hátra a megjósolt időből. Beszélj hát!

Az ember ezt felelte: - Honnan ismerhetném én a jövőt Felséges Uram, még a saját életem tartamát sem ismerem, hogyan ismerhetném hát másokét? Tudtam, hogy Felséged le akar fogyni, és tudtam azt is, hogy semmi sem fogyaszt annyira, mint a bánat és a félelem. Csak ravasz fogásból jósltam meg halálát a cél érdekében. És kérdem Felségedet, olyan sovány-e most, ahogy kívánta? S teljesen egészségesnek érzi-e magát?

Amikor a király mindebből látta, hogy nem hal meg napokon belül, nagyon megörült, elismerését fejezte ki, és csinos összeggel jutalmazta meg a doktort. (Honti János fordítása)

Kovács Enikő - a brassói 15-ös számú Általános Iskola magyartanára

Linn Skåber - norvég színésznő, író, színész - A szívem egy bezárt bódé című könyvét szeretném ajánlani, amely a szerző első könyve. Magyar nyelven Iván Andrea fordításában jelent meg 2020-ban a Scolar Könyvkiadónál. A kötet illusztrátora, az ugyancsak norvég író, illusztrátor, képzőművész Lisa Aisato. Miért fogott meg a könyv? Azért, mert gyönyörű, mint könyvtárgy is! Ez Lisa Aisato munkáját dicséri. A borítón megjelenő kép egy fejet ábrázol, mintegy a szentek auráját kifricskázó, átíró módon. A fej egy kamaszfej, és ezt azért állíthatom, mert a fejet körülölelő miniatűr képekben megjelenített sávban, minden látható, ami egy kamaszt jellemez: szivárvány és halálfej, selfiző lány, röhögő száj, focilabda, kigyúrt kar, indázó növények, jelezvén, hogy mindez elfér egy kamasznak a fejében, vagyis gondolataiban.

A kötet alcíme Kamaszmonológok. És a könyv valóban igazodik a megjelölt műfajhoz. Monológ formájában fiatalok szólalnak meg, jellegzetesen nyílt és szókimondó formában, és monologizálnak az életüket érintő kérdésekről. Szülőkkel hogyan lehet együttélni vagy akár külön, ha meghalt az egyik? Milyen az, amikor már nem férünk el az apánk karjaiban, milyen az, mikor nyaggatnak, mert túl csendes, vagy épp zajos valaki?

A szerző valóban szóba állt kamaszokkal, mielőtt megírta könyvét, és a beszélgetések alapján születtek meg a fiktív monológok a kamasz korosztályt érintő kérdésekről.

És milyen egy kamasz? Példázza a Kamaszszületés című monológ.

A felolvasott részlet:

“Sonka-, benzin-,
keresztesvipera-, ételmaradék-,
brakkvíz-, ázottkutya-, szikestalaj-,
rothadógyümölcs- és sokáig eldugott
nyirkosruha-szagom van,
és mindez csak a hónom alatt.
Mitesszerkoszorú van az orrom körül,
és olyan pattanásaim, hogy az órát hozzájuk igazíthatod.
17.45-kor jelenik meg minden pénteken, s úgy fortyog az
államon, akár a Vezúv vagy az Etna.
A kitörés szombaton, pontosan 18 órakor várható,
mert a barátaimmal akkor találkozom.

Őrülten hosszú lábam van.

A lábfejem pedig széles, ha megyek valahova, jóval korábban

megérkezik a célállomásra, mint a testem többi része.
Most bizonyára valami nagy és elragadó dolog jön, gondolják
az emberek, de csak én vagyok az... két vékony lábszár ormóttan cipőben.
Akár egy bohóc, egy bohóc, aki nem vicces.

A személyiségem odafigyelést igényel.
Enyhén szólva. Hangos vagyok, ha csendet szeretnél,
és csendes, amikor beszélgetésre vágyasz.
Ha választ vársz tőlem, halk, szűkszavú és érthetetlen vagyok,
de ha nyugalmat akarsz, hangos, harsány, és megátalkodott.
Kiszámíthatatlan, visszataszító és érdektelen vagyok.

Zsíros hajam, ernyedt kézfogásom, gyilkos tekintetem
és csaholó pofám van, az egész lényemből árad a megvetés,
a harag, a frusztráció és a bizonytalanság.

Ma konfirmandusnak öltözöm, és szeretettel üdvözöllek
benneteket.

Isten hozott! – Remélem, hamarosan elmentek.

Kicsit el vagyok foglalva.

Épp egy kamaszszületésben vagyok.”

Varga Emese - a kovásznai Kőrösi Csoma Sándor Líceum iskolai könyvtárosa

*Frank Herbert A Dűne c. műve Hugo és Nebula-díjas mű. „A modern science fiction egyik alapköve.”
(Chicago Tribune)*

*Egy bolygó, az Arrakis, - ahol a vad fremenek az őslakosok, akik csak úgy emlegetik ezt a helyet: Dűne
- az egyetlen forrása a Melange-nak, a „fűszerek fűszerének”. A Melange pszichikai képességeket
(jövőbe látás) és hosszú életet biztosít, így aki birtokolja, nagy befolyással bír. Ilyen módon a Padisah
Császár, a bolygókat uraló Nagy Házak, az Űrliga és a titokzatos rend, a Bene Gesserit kényes hatalmi
egyensúlyának a kulcsa. Ebből nem lehet hiány. A problémák akkor kezdődnek, amikor Arrakis
gondnokságát a Birodalom császára a Harkonnen nemesi háztól az Atreides házhoz helyezi át.
A történet középpontjában Paul Atreides herceg áll, akinek a történetek hatására nagyon hamar fel kell
hogy nőnie, édesanyja (Bene Gesserit tanítvány) és édesapja tanításait időnap előtt kamatoztatva. A
felnőtté válás, a felelősség felvállalásának folyamata található meg a kusza történetek háttérében. Egy
rövid részletet szeretnék felolvasni a Bene Gesserit tanításaiból. A Bene Gesserit az egyik legnagyobb
hatalmi erő, aminek minden tagja nő. Kiváló harci és manipulatív tulajdonságokkal rendelkeznek.*

A felolvasott részlet:

“A félelem az elme gyilkosa. A félelem a kis halál, mely teljes megsemmisüléshez vezet. Szembenézek
a félelmemmel. Hagyom, hogy áthatoljon rajtam, fölöttem. És amikor mögöttem van, utánafordítom
belső tekintetem, követem az útját. Amikor a félelem távozott, nem marad semmi, csak én magam.”

Hatos Melinda

Jókai Anna: Ne féljetek

*A regény négy főhőse két pár: Mária és férje Richárd, illetve Márió és élettársa Villő-
mindnyájan középkorúak, monológjaik adják a történet egészét. Húsz éven át követhetjük nyomon*

életüket családtagjaikkal együtt.

Jókai Anna könyve egy realiztikus mű. Az öregedés regénye, és bár nincsenek benne látványos és izgalmas, fordulatos történetek, a témája se igazán felemelő, mégsem hat nyomasztóan az olvasóra. Két asszony és két férfi története, ugyanakkor Magyarország társadalmi életébe, politikai korszakaiba is bepillantást nyerhetünk.

Habár nincs meg benne a folyamatos történetmesélés mégis nagyon leköti az olvasót és talán a bibliai idézetek, a pozitív gondolatok (Ne féljetekek!), a remény a fény motívummal („Az élet estéje magával hozza lámpását.” – Joubert, „Legyetek saját magatok lámpásai” – Buddha) és néhol még a humor is teszi azt, hogy a fő téma, az öregedés és halál, nem nyom le a regény olvasásakor, inkább felemel, reményt ad.

A felolvasott részletek:

"...úgy látszik, Angelika megállta, és nem mesélt Márknak... Viszont azóta is naponta idecsenget, ma is, már délelőtt kívánt boldog újévet... Márk majd éjfélkor hív, de ez nem az az alkalom, hogy kitálaljak. Kellemes, nyugodt este. Ilyenkor, amikor minden rendben, el sem tudom képzelni, milyen, amikor a világ hirtelen kizökken... szinte el sem hiszem, hogy újra megtörténhet. Hátha meghallgatott az én Istenem. Tévé-kabaré. Világsztárok. A kis Felleg doktornőre kell hallgatni. „Ne gondoljon a fehér elefántra.” A fejlődésemmel elégedett. A szegedi jelenet ellenére. Ki kell a gőzt engedni, azt mondja a Felleg. És azt is mondja, bár a gyógyszerre nem szabad inni, de egy pohár pezsgőt nyugodtan... Ám ki se tudom bontani!!! Ezen a helyen ült Richárd, az utolsó vagy az utolsó előtti közös szilveszteren... a lábamat az ölébe tettem, s valami olyat mondtam... olyat mondtam... hogy arra nincs garancia, hogy bármelyikünk is megéri a következő évet... könnyedén mondtam... talán bosszúsan is... Két óra múlva ismét itt a „dübb-dübb”. Az ugrás. Kibírhatatlan, hogy ketyeg az óra. Pitty-pitty. Közelebb visz, egyre közelebb. És ha ezerkilencszáznolcvannolc az én utolsó évem?! És nem készültem el... Kisfiam!

(Mária föltépi a telefonkagylót, tárcsázza Márk számát, foglalt.)

Mária

...cseverésznek. Mulatnak. De nekem most muszáj.

(Harmadszorra végre kicseng. Olimpia szól bele. Helló, ki vagy? kérdi spicces-vidáman. Márk...Márkot akarom... Mária belesír a kagylóba. Kivel beszélek? kérdi Olimpia. Özvegy Schwesterné Marth Mária, hívd a fiamat... Márk, gyere gyorsan, Olimpia ijedt hangja beszűrődik, valami történt az öreglánnyal! Teljesen ki van fordulva! Anyuci, édes anyuci, rosszul vagy, lázas vagy? Márk csupa aggodalom. Gyere át, sírja Mária, egyetlen jó fiam, gyere át, bocsásd meg, a társaságot megzavartam... Két perc, kiáltja Márk, repülünk, addig a haverok vigyáznak az ikrekre...!)

Mária

...én csak őt hívtam. És nem Olimpiát is vele. Most még rosszabb. Ez a kiszolgáltatottság, kiadni magam!

(Olimpia és Márk lázcsillapítóval, görcsoldóval érkezik. Hol fáj, mutass rá, mondja Márk. Minden fáj, tetőtől-talpig, zokogja Mária, belülről, mintha egy pontba rántanák a beleimet össze... Gyomor rontás, mondja Olimpia, nem ez a gesztenyés rolád a ludas...? Márk, édes jó gyeregem, annyira félek, Mária vinnyogva kapaszkodik a fiába, már a nyugtató sem használ, mi lesz, ha egyszer nem múlik el?! Márk az anyját az ölébe vonja, csucsujgatja, anyukám, amikor kicsi voltam és a sötétben féltem, nem te mondtad, a világosság bennünk van, képzeljük el, hogy süt a napocska...? Te, aki mindig mindenkit meg tudtál nyugtatni, az utasokat is a gépen... képességet kaptál erre...most

egyszerre átengeded magad? Én nem akarom, nyöszörgi Mária, ez egy betegség... Minden betegségre van orvosság, mondja Olimpia, a fő probléma Mária mama gondolatvilágában leledzik... Az a sok ködös, félelmetes, irracionális töprengés, merengés a múlton, „Richárdom így, Richárdom úgy”, pedig „carpe diem”, Horatius! Ebből a köldöknézegetésből ki kell szakadni. Az első munkanapon bejön Mária mama a szalonba, teljeskörű kozmetikai nagykezelés, termomaszk, iontoforézis, aztán up to date afrofrizura... a vendégem rá! Majd én kézbe veszem a dolgot, Márk, ne aggódj, az anyukád még mindig jó alapanyag, újjá fog születni!)

Mária

...mégiscsak van ebben a nőben némi elemi kedvesség. Valami primitív jóindulat. És nem szabad gögösnek lenni. Hátha ez segít, éppen. Kizökkent ebből a szörnyűségből. Átmenetileg lefoglal. S ráérek aztán. Már megerősödve, a lényegre koncentrálni újra. Ki hitte volna, hogy aki kötelet dob a szakadékba, az éppen Olimpia...?!

(Köszönöm, szívecském, mondja Mária, megfogadom a tanácsod, és ne haragudjatok, hogy a szilveszteri vigasságba így beletapostam... Ugyan! Őszintén kijelentem, mondja Olimpia, hogy így Mária mama sokkal szimpatikusabb... ha nem ül a magas lovon! Azért mielőbb nyeregben lássalak, szól közbe Márk, az a te helyed, nem a porban! Hagyd csak, mondja Mária, Olimpiának is van igazsága...)

(1988 februárjában, csaknem kéthónapos, zavartalan szakasz után, Mária bejelenti doktor Felleg Ágnesnek, hogy nem érzi szükségét a további viziteknek; a helyzet ura ismét, egyensúlyba került, az a parányi bizonytalanság, lelki „rebegés”, az már csak hangulat... Felleg Ágnes megdicséri Mária küllemét, a bongyor-göndör új frizurát, a narancs-barna-zöld árnyalatú diszkrét sminket, a rózsaszínszürke kockás Chanel-kosztümöt, a harangvonalú kabátot. Divatlapokhoz is mehetnél modellnek, mondja, mínusz tizenöt év... és ráadásul semmi nem mesterkél! De azért csak kapdossd be a tablettákat, fokozatosan csökkentve! Mária vidám; fölfedezi, hogy Felleg Ágnesnek átható rumszaga van. És egy kissé homályos a szeme.)

Ács Zsuzsanna - a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceum magyartanára

Molnár T. Eszter Tájékp lövés előtt c. írása - Budapest OFF – Kortárs novellák - talán disztópia, bár nagyon hasonlít a kommunizmus legsötétebb pillanataira is. “Pasarét, meg egész Budapest háborús zóna, kijárási tilalom van, és a lányok is sorkötelesek. Hiába rövid, baromi erős és súlyos novella a „Tájékp lövés előtt”. (Péczy Dóra)

Azért esett a választásom erre a kötetre, mert Budapesten töltöttem gyermek- és ifjúkoromat. Ide kötnek gyermekkori emlékeim, és az ifjúkori lázadásaim színterei is leginkább a budai oldalhoz kapcsolódnak. Amikor megjelent ez a könyv, kezdetben pusztán saját szórakozásomra olvastam el a benne szereplő novellákat. Olvasás közben azonban egyre több ötletem támadt arra, miként lehetne az anyagot „szentgyörgyiesíteni”: átdolgozni, a szövegeken keresztül eljutni a fiatalokhoz, megszólítani őket, s végül olvasásprojektre ösztönözni a liceumi diákokat.

A felolvasott részlet:

„...Móni egyszer azt kérdezte, észrevettem-e, hogy a szeretet megszűnt, és a hazaszeretet

vette át a helyét. A szeretet nevében nehéz lenne hadiiskolába vinni a lányokat, mondta, de a hazaszeretet elvontabb, többet elbír. Persze előbb azt kéne tisztázni, mi a haza, feleltem. Gyöngyinek Lágymányost, Móninak a Naphegyet jelentette, nekem egy kétszobás lakást a Sodrás utcában, damasztot, hajnali haranghúzást, a szomszédban lakó Ica néni bundájának naftalinszagát, aztán a Pasarétet, az ötös busz nyekergését, sorban állást a kisposta előtt, végül egész Budát Naphegyel és Lágymányossal együtt, mostanra viszont ismét összezsugorodott, hazánk az Akadémia...”